

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ESKİ

asimetrik dünya keşmekeşi

Savaş var... Öyle diyorlar...
Düşmanlar nerede peki?..
Saldıran kim, saldırılan
kim?.. Ölenleri kim gö-
mecek? Ya kalanlar? Kim-
se yok gibi... Var mı yoksa?

Savaş var... Öyle diyorlar... Düşmanlar nerede peki?..
Saldıran kim, saldırılan kim?.. Ölenleri kim gömecek?
Ya kalanlar? Kimse yok gibi... Var mı yoksa?

Bu durumu “Öncü Sanal Savaş” olarak adlandırdı, **Kanal7**’deki **İskele Sancak** oturumunda **Nevval Sevindi** (23.11.2001). Gelecekte yalnızca internet üzerinden mi savaşılacağını söylemek istedi, yoksa savaşın ekranla sınırlı kalacağını mı?

Hangisi olursa olsun, bu teknolojik kavrayış ve zekâ düzeyiyle yarışmak olanaklı değil! Kaldı ki, sorunlar ve tanımlar tartışılsın da, çözümler üretilsin!

Asimetrik savaş; “üstün” McDonald’s* uygarlığıyla, “aşağı” Minare medeniyeti arasında sürüyor gibi... Bu bir yanılsama değilse, tüm dünyaya yönelik bir yanılsatma!

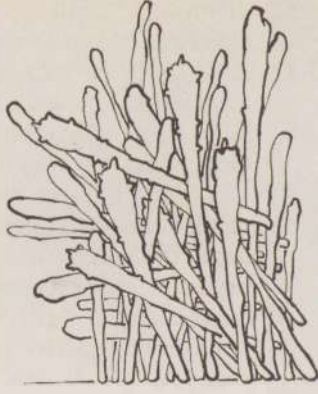
Temelinde, Soğuk Savaş'ın aydın düşmanlığı silahı var.

Aydın; sanal ortamda, gerçek dünyanın gübreliğinden ibaret bir sanal dünya ufkuyla kuşatılarak, bokluk içinde sindirilmemiş bir buğday tanesi göstermekten başka işe yaramayan İnternet pertavsızıyla topluma işaret sanısında kilitli!

Bu kilidin şifresi gerçek dünyadır!

Yayın Kurulu

* Yayın Kurulu açıklamamızın mürekebi kurumadan, Avusturalya'dan gelen yeni Genel Müdür **Peter Rodwell** tarafından, “verimliliği artırma operasyonları”nın bir parçası olarak İstanbul, Ankara, İzmir, Edirne ve Kuşadası'ndaki **McDonald's** şubelerinin kapatıldığı haberi **Hürriyet**'te yer aldı (25.11.2001).

“Soğuk Savaş” ve Aydınlarımız

Gerçekten, son yarım yüzyıl boyunca yoğun biçimde yaşadığımız şu “Soğuk Savaş” olgusunu tam olarak kavrayıp bilincine vardığımızı söyleyebilmemizin hâlâ olanağı var mıdır acaba?

Örneğin, tıpkı bugünkü “ussalı olmayan” Afganistan Savaşı gibi, 1950 yılında, bizce hem Soğuk Savaş’ın başladığını belirtmek, hem de gereksinilen terör havasının bütün dünyada estirilmesini sağlamak amacıyla çıkarıldığı kuşkusuz; ansızın patlayan **Kore Savaşı**’nı bile yeterince bildiğimizi söyleyebilir miyiz?

Oysa, ülkeyi bir baştan bir başa kasıp kavurmuştu bu savaş yıllarca. Bilindiği gibi, 14 Mayıs 1950’de iktidara gelen Demokrat Parti, ilk işler olarak, bir yandan Türkiye’nin de “1886 Bern Telif Hakları Sözleşmesi”ni imzalaması için hazırlıkları sürdürürken (Bkz. **Eski**, 1. sayı), öte yandan gene Amerikalıların isteği üzerine Kore’ye, 5 ay gibi kısa bir süre sonra, tamamı seçme askerlerden oluşan, tam donanımlı, **beş bin kişilik bir tugay, bir savaş birliği göndermiştir** ve 9. Amerikan Kolordu Komutanlığı’nca, 17 Ekim 1950 günü karaya ayak basar basmaz hemen cepheye sürülen askerlerimiz, Kunuri kuşatmasında pusuya düşerek daha ilk çatışmada 78 şehit, 352 yaralı vermiştir. Yani kısa bir süre sonra, daha 1950’nin son günlerinden itibaren, ülkeye ölüm haberleri ile birlikte yaralılar da gelmeye başlamıştı akın akın. Ölenlerin ve yaralıların yerine de, imzalanana antlaşmaya göre, derhal yenileri gönderiliyordu. 27 Temmuz 1953’te imzalanan ateşkes anlaşmasına kadar 2 yıl, 9 ay, 10 gün içinde tam 717 şehit, 229 tutsak, 167 yitik ve 5247 yaralı verdiğimiz için de, her gün bir yeni kapıya karalar bağlanıyordu. Artık, ülkemizde de tepesine bomba düşmemiş mahalle kalmamıştı sanki. Hilafsız, Amerikalı subaylarca sırtları sıvazlanarak göğüslerine “**silver star**” denen teneke madalyalar takılmış kör, topal, çolak, yarım akıllı **Kore gazileri** ile dolmuştu sokaklarımız bir anda. Göğsü madalyalı bu kolsuz, bacaksız gazilerce de, neredeyse hergün bir mahallede, “**Koreli’nin Yeri**”, “**Koreli Bakkaliyesi**”, “**Koreli Manav**”, “**Koreliler Kiraathanesi**” ... diye bir yeni işyeri, bir yeni kahve açılıyordu.

Her gün öğle haberlerinden sonra da radyolarda, “**Kore Mektupları**” adı altında oğlundan haber ala-

Artık, ülkemizde de tepesine bomba düşmemiş mahalle kalmamıştı sanki. Hilafsız, Amerikalı subaylarca sırtları sıvazlanarak göğüslerine “**silver star**” denen teneke madalyalar takılmış kör, topal, çolak, yarım akıllı Kore gazileri ile dolmuştu sokaklarımız bir anda. Göğsü madalyalı bu kolsuz, bacaksız gazilerce de, neredeyse hergün bir mahallede, “**Koreli’nin Yeri**”, “**Koreli Bakkaliyesi**”, “**Koreli Manav**”, “**Koreliler Kiraathanesi**” ... diye bir yeni işyeri, bir yeni kahve açılıyordu.

**DEMİRTAŞ
CEYHUN**

ŞİİRİN
DİP
SULARINDA

I.

Bunca sözcüğün üstüne yığıldığı bir yerde arama artık beni, sorma gelene geçene; ne bir iz bulursun, ne bir ışık düşer gecene bu derin yığıntılar, aşılmaz örüntülerde.

Bunca sözcüğün altında kayıplara karıştım,
hiçin hiçine, yokun yokuna döndüm. Arama
artık beni; gelmez hiçbir sese, hiçbir anlama
benden kalan ürperti. Her biçime, renge karıştım.

Arama artık beni. Hiçbir dizede sesim yok,
hiçbir imgede yüzüm. Gök boşluğuna dağılmış
iziyim bir karınca adımının belki de çok çok

ya da bilinmezliğe doğru sürekli bir düşüşte kendini var olmayan her titreyişe eş kılmış sezilir sezilmez işleyişi zamanın düste.

II.

Kara deliklerince şu sonsuz göğün
kara delikleri var sözcüklerin de;
hele bir içlerine düşmeyegörün
kendinizi çıkılmaz, korkunç bir inde

bulursunuz: önünüz duvar, arkanız
duvar ve kapıları sonsuzluğa dek
sürgülü! Hep öyle bir yerde yapayalnız,
kör kalmanın ne demek olduğunu, tek

bilen benim! O bütün içeriklerin
duman duman havaya savrulduğu yer,
anlamaların ışıksız, umutsuz, derin

bir boşluğa düştüğü... Orada kaç kez
bedensiz ruhlar gibi çırpınan sesler
duydum, bir kimlik ararlarken tez.

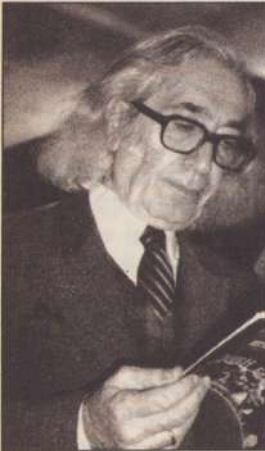
III.

Ne biçim uyak bunlar? Ne sesleri ses,
ne yüzleri yüz, ne bakışları bakış!
Pencereden el etmeyim, itiş kakış
saldırıyorlar içeri her köşeden. Pes

diyorum bu çılgınlığa doğrusu!
Her biri başka bir ses çıkarıp, yürek
vurur gibi, kuş öter gibi, şimşek
çakar gib, ya da bir yerlerden su

düşer gibi... Koş! diyorum karıma, defet
şunları başımdan hemen. Sürü sepet
altüst ettiler odanın her yerini.

Anlamıyorum ne istediklerini
bağrışa çağrışa. Allahaşkına söyle,
nedir benim uyaklardan çektiğim böyle?

IV.

Senin yitirdiğin her şey, elinden düşürdüğün,
unuttuğun her şey sokaklarda, parklarda; bugün
dernek ve bayram günleri sık sık sizin orada,
bir şey sormak için bize gelip giderken ya da

yitirdiğin her şey; eski yeni bir yığın sözcük,
çın çın öten uyaklar, yarım uyaklar, bölük pörçük
dizeler, kimbilir ne zamandan kalma, üstleri
toz tutmuş sesliler, sessizler, nice bir öteberi

elime geçti bu akşam masamın bir gözünde,
kâğıtlar, kalemler, defterler arasında. Senin
yüzünü yaşadım, senin gülüşünü. Dün de,

bugün de senin belleğin olmaya can atan ben
kendi belleğimi yitirdim sevinçten. Kimsenin
bilmediği biriyim artık. Ben kimim, kimsin sen?

V.

Ortadan ikiye bölersen günü
yarısı gündüzdür yarısı gece
Ya düşü bölersen, hıncı, sürgünü,
iki ayrı parça nedir ki sence?

Ben ışığı böldüm, uykuyu, dünü,
akla ne gelirse her şeyi, hece
hece ayırarak, anne sütünü,
kuş sesini, aralarında nece

konusuyorlardı, bilmek için... Ve
güzel'i ikiye böldüğümde, ne
gördüm bilir misin? (bir solucanı

ikiye böldüğünü düşün, işte
onun gibi, o korkunç can verişte)
ah, nasıl da kaniyordu her yanı!

VI.

Bir şiirin altında yaşadım yıllar boyu,
dev bir çınar altında yaşar gibi. Üstümü
atlas çadırlarıyla örttü gökler, en koyu
karanlıklarda bile. Sular, her görüntümü

dalga dalga yansıttı her sözcüğün içine
ve her sözcük benim bir uzantım oldu, elim
ayağım gibi... Doğan her şeyin sevincine
eşlik ettim böylece. Bütün varlıkları kim

çiziyor aynasına seslerin, çağrılarının
düşlerin, onu buldum:

—Fıskırın, çağıldayın,

çın çın ötün uyaklar, çağrışimler, ezgiler,

yokluktan varlığa her gidiş gelişimde ben
sizi buldum yanımda en içten dost gibi, en
yaşamsal özü gibi insanın, bana yeter!

a. s. puşkin

(1799-1837)

ONEGIN'İN MEKTUBUNA TATYANA'NIN SÖZLÜ CEVABI

XLIII

Onegin, galiba ben o günlerde,
Daha iyi ve daha huzurluydum,
Sizi seviyordum; söylesenize,
Sizin kalbinizde ben neyi buldum?
Nasıl bir cevap? Gerçekten sert miydi?
Sizin'çin yeni bir şey değil miydi
Bu küçük kızın aşkı, boyun eğen?
Ve şimdi –Tanrı'm– kanım donuyor, ben
O soğuk bakışı düşündüğümde
Ve o vaazı... Ne var ki sizi de
Suçlamıyorum: o korkunç bir andı,
Soylu bir davranış sergilediniz
Ne kadar haklıydınız bana karşı:
Yürekten minnettarım, bilesiniz...

XLIV

O zaman –doğru değil mi?– bir çölde
Telaşlı söylentilerden çok uzak,
Beni beğenmediniz... Ve şimdi niye
İzliyorsunuz ardımda koşarak?
Nasıl fark ettiniz orada beni?
Sosyetede görünüyim diye mi,
Buna mecbur olduğum için mi ben;
Paramdan, pulumdan, zenginliğimden,
Kocam savaşta sakat kaldığından mı,
Seyir sevgiye değer bulduğundan mı,
Rezil oluşum fark edilir diye mi
Şimdi açıkça herkes tarafından,
Sosyeteye kazandırır diye mi
Sizdeki gıpta edilecek bu şan?

XLV

Ben ağlıyorum... Unutmadınız ise
Eğer şimdiye kadar Tanya'nızı* ,
Bilin: sitem oklarınızı, bir de
Soğuk yüzlü ve sert konuşmanızı,
Benim irademe kalsaydı şayet,
Tutkuya terk ederdim, incitecek
Ve bu mektuplarla göz yaşlarına.
Çocukluk düşlerime, hiç olmazsa,
O zaman acıma duygunuz vardı,
Onu gösterdiniz yaşama karşı...
Ya şimdi? Benim ayaklarıma, nedir
Getiren sizi? Hangi küçük şeydir!
Mümkün müdür aklınıza uyararak
Küçük duyguların kölesi olmak?

XLVI

Benim için, Onegin, bu tantana,
Can sıkıcı hayatın yaldızıdır.
Başarılarım sosyete tufanında,
Moda evim, gecelerim ne anlatır,
Nedir? Şimdi severek verirdim bu
Maskeli balonun tüm çaputunu,
Yaldızı, gürültüyü, dumanı ona
Verirdim, bir tek kitap rafına,
Yabanıl bahçe için, evim için,
Onegin, orada sizi gördüm ben,
Ve mezarlık için o boyun eğen,
Şimdi orada haç ve dal gölgesi
Acınası ninemin elbisesi.

XLVII

Mutluluk öyle olanaklıydı ki,
Öylesine yakın! Şu da var, yazgım
Bir karara bağlanmıştır. Ben, belki
Çok dikkatsiz, çok özensiz davrandım:
Yalvarıp yakaran göz yaşlarıyla
Dua etti annem; eşitti kuşkusuz
Her türlü yazgı zavallı Tanya'ya...
Ben evlendim –Siz artık mecbursunuz,
Rica ediyorum, bırakın beni.
Biliyorum, sizin kalbinizdeki:
Hem gurur var onda, hem şeref ve şan.
Sizi seviyorum, kim der ki yalan?
Ama beni verdiler bir başkasına,
Ömür boyu sadık kalacağım ona.

* **Tanya:** Tatyana adının küçültülmüş hâli.

türkçesi
KANŞAUBİY MİZİEV
AHMET NECDET

bazı yasaların topluma değil, bazı çıkar çevrelerine yarar sağlaması; “anayasayı bir kere delmekle bir şey olmaz” denebilmesi Neyzen Tevfik’ i yine haklı çıkarmıyor mu?

Bugün IMF ve Dünya Bankası kapılarında kredi alabilmek için uğraşanların, dönemin Bakanı **Necmettin Sadak**’ın Amerika’ dan para yardımı istemeye gidişinde düştüğü durum karşısında, şairin söylediği:

*Aklı geldi başına ama iş iştenden geçti,
Böyle alçak yürüyüşler kapağı patlattı...
Truman, bol keseden, lutf-u siyasetten
On dakika sadakayla Sadak’ı atlattı.*

dizelerinden payını almadığını söylemek olası mıdır?

Son yıllarda devletin tüm olanaklarının; aile fotoğrafın-dakilere, prenslere, partili müteahhitlere ve çeşitli işbirlikçilere peşkeş çekilmesi, bu oluşumlara karşı çıkan düşünce ve ideal adamlarının ise hapsilere atılması karşısında Neyzen’ in:

*Bütün hazine-i devlet erazile mek’el
Asar, keser, sürer, onlarca ülke bir maktel,*
dizelerinden başka söylenebilecek bir söz var mı?
İrticanın eleştirisi konusunda ise Neyzen Tevfik’ in söylediği:

Kadın, elindeki kirmiş erkeğin, dince...
veya,

Ehl-i iman dinimi s..ti benim...
dizelerinden başka, dile gelecek bir tepkimiz olabilir mi?
Neyzen Tevfik’in, I. Dünya Savaşı yıllarında toplumun içine düştüğü durumun sorumluları olarak, kişisel çıkarlarını ön planda tutan, devletin ileri gelenlerini eleştirdiği:

*Davul boynunda halkın, parsayı birkaç şaki toplar
Ki onlar da Cemal, Enver ile Tal’at gibi hoplar.*
dizelerine, “verdimse ben verdim”, diyenlerin hoş görüldüğü bir toplumda karşı çıkılabilir mi?

Yukarıdaki sorulara ve daha nicelerine Neyzen Tevfik’ in dilinden bugün de nice yanıtlar bulunmaktadır. Günümüz insanı için Neyzen’ in dizeleri ile:

Kirli ellerde görünce paradan iğrendim.
demek kanıksanmış bir olay haline gelmişse; artan vergiler karşısında Neyzen Tevfik gibi:

*Ağralı, verginin tezyidine kalkmış yeniden
Doğrusu vergi tahsili yolu eksik gibidir
Karıştırmasın Allah için şu işleri,
Ele aldıkça büyük vergi, s.. gibidir.*
diye, toplum düşünmeye başlamışsa; insanlar bir araya gelip söylediklerinde ülkenin durumunu konuşup tartışıkça:

*Göründü memleketin içyüzü çöktüyse temel,
Şimdilik harice karşı yerimiz olsa dahi
Yüzümüz yok bakacak, kabrine ecdadımızın
Tükürür zannederim çehremize, vatanın tarihi.*
diyen Neyzen Tevfik gibi bir ortak kanıda birleşiyorsa; Neyzen Tevfik şair ve aydın olarak çağını aşmış, günümüzde de düşünceleriyle, toplumun düşüncelerine tercüman olarak varlığını sürdürmekte demektir.

Neyzen Tevfik; neyli, meyli ve heyheyli yaşamıyla, aydın sorumluluğunun gereği olarak dile getirdiği toplumun sorunlarına ilişkin eleştirel bakışındaki tutumu ve kararlılığıyla yaşamımızda hep olacaktır.

**Neyzen Tevfik
şair ve aydın
olarak çağını
aşmış,
günümüzde de
düşünceleriyle,
toplumun
düşüncelerine
tercüman olarak
varlığını
sürdürmektedir.**

AŞK HER YERDE SUÇSUZDUR

ŞİİRLER

kumççekleri iğnelerini kırıyor araların
yavrularının babasını öldürüyor kraliçe karınca
-ey şair, tapınağına gir şiirinin
en büyük günahı işle
çünkü aşk her yerde suçsuzdur!..

AŞK YÜZGÖRÜMLÜĞÜYDÜ

gece bir peygamber çiçeği örtmüştü tenine
serçeler kanadını kırarken gökyüzünün, kadranda
büyüleri bozuyordu o mavi saat
efendi cengiz sakallarıyla oynuyordu
cehennem çok yakınındaydı
günaha elverişli hüznler yaşamıştı, sinyalciydi
öldükten sonra âşık olacaktı
aşk yüzgörümlüğüydü

merhametli dudak kıpırtıları
gecenin peygamberleri

kanadını kıran gökyüzü

serçe...

**safa
fersal**

Mutluluğun akla dayalı bir yaşam anlayışıyla değil, çile çekerek kazanılabileceğini öğrenir.

Roman böyle. Bu, anlatı yoğunluğu olan, polisiye öykülerin okurda yarattığı gerilim duygusuna, insan davranışlarını zorlayan felsefi, dinsel ve toplumsal öğeler aracılığıyla yeni bir boyut katan ve suçlular ile ahlakça bozulmuş kişilerin en gizli kalmış yönlerini deşen zor mu zor romanı, Fransız tiyatro yönetmenlerinden **Gaston Baty** (1885-1952) sahne için baştan yazmış, **Ragıp Yavuz** da, **Arzu Işıtman**'ın dramaturgisini arkasına alıp zor, hem de çok zor bir işi başarmaya kalkışmış. İyi mi olmuş, şimdi oraya geleceğim.

Ama önce, isterseniz **Andre Gide**'in söylediklerine kulak kabartalım. "...Bağımsızlığını nasıl ileri sürmeli, nasıl olumlmalı? Bunalım burada başlıyor işte. Her şey yapılabilir. Ama bu her şey ne? Ne yapabilir insan?" Dostoyevski'nin romanlarında, kahramanlarından birine bu soruyu kendi kendine sorarken gördüğümüz zaman, emin olabiliriz ki pek az bir süre sonra, bu kahramanın bozgunuyla karşılaşacağız. İlk Raskolnikov'da rastlıyoruz: bu fikir, Nietzsche'de üstün-insan biçimini alan bu fikir, ilk onda biçimleniyor (Vieux - Colombier Konferansları V)". Romanda, Raskolnikov, biraz yıkıcı bir makale yazmıştır; şöyle demektedir ya da sorgu Yargıcı Porfir böyle algılamaktadır: "İnsanlar, sıradan ve olağanüstü diye iki gruba ayrılmıştır: birinciler boyun eğerek yaşamak zorundadırlar ve sıradan insanlar oldukları için de, yasalara karşı gelmek hakları değildir. İkinciler, olağanüstü insanlar olduklarından, her suç işleyebilir, bütün yasaları çiğneyebilirler". Raskolnikov üstün insan değildir. Yenilgisi tamdır. Küçük adamlık bilincinden kendini bir an olsun kurtaramaz. Alyona'yı, bir üstün-insan olduğunu kendi kendine kanıtlamak için öldürür.

Doğrusunu söylemek gerekirse, roman ya baştan yazılırken ya da sahnelenirken (hangisidir bilemem) bir şeyler yitirmiş. Örneğin, yukarıda sıralanan Raskolnikov'un romandaki karakter yapısı, içine kapanmış, duygulanım fakirliğine düşmüş, düşünce bulanıklığı altında inleyen şizofrenik bir tip olarak çizilmiş. Marmalelov, Marmalelov'un karısı Katerina, kızları fahişe Sonya karakterleri pek bir geride bırakılmış, romanın önemli ikincil karakteri

Define

Sen gidince dağlır gibi olduk. Arsız sıcaklar da başlamıştı. Cemil eve kapandı. Jerfi'nin kafası karışık, yaprak yolup çiğniyor boş bakışlarla. Ben de hepten avare kesildim, geceleyin ıssız kırlara vurur oldum. Kıpırtıdan yoksun ağaçlıklar değil de, karanlıktaki süresiz voltalarım umar oldu, bir gece Talha düşüverdi yoluma. Böylelikle de define meselesi yeniden gündeme geldi. Harita Talha'daydı. Eski dost, kazı müptelası, bu yüzden de kazma diye anılan Talha'yla birlikte tayfayı toplamak için, Viranevler'in oradan sapıp önce Haçikyan'ın oğlu Kevork'u kafaya aldık, o gece için kavilleştik, sonra da araç gereci sağladık. Onca yıl sonra, çocukluğumda gecelerimin başkonuğu, gündüzlerimin yazgeçilmez oyun arkadaşı olan define düşü belki de gerçekleşecekti. Bu uğurda kıllarını ağartmış Talha, haritayı açıp ada pafta parseli belirledi. Yazgı mıdır nedir, harita, "define olsa olsa ondadır" diye kurduğum evi imliyordu. Yıllar var ki uğramadığım beş on evlik eski mahallemizin çağrısına koştum. İlkın Haçikyan'ın konağının mahzeninden başladık kazıya. Bunak Haçikyan üç kollu şamdaniyla evin içinde dolaşır, Arşaluz'a kaptırdığı çil altınlarını arandırken, Talha, ben, Jerfi, deli Ümran ve temiz bir çocuk olan Kevork, taşları kanırtıp kanırtıp bir yerinden sökmeye koyulduk. Harita kılavuzdu, Talha da eşikte bekçi. Kazı zorlu iş, bilek işi ve elbette yürek işi. Bu yüzden var gücümüzle kazacak, usanan olursa birbirimizi ayartacaktık.

Mahzende toprak birikmeye başladı. Nereye yığa-
cağız diye kara kara düşünürken, Kevork yiğitçe atıldı,
merak etmeyin, ben odama taşırım, ruhu bile duymaz
babamın, dedi. Bir heves haydi yeniden başladık kaz-
maya. Haçikyan küp gibi sağır olmasaydı çoktan inmişti
aşağıya; kazma bir türkü tutturmuş, almış başını gidi-
yordu. Öte yanda direnen kayanın direnci canımıza
epeyce okudu. Dayanamayıp sabaha karşı bıraktık, ince
yaz yağmuruna çıktık sessizce. Sonraki gece bırak-
tığımız yerden sürdürdük. Bu kez Kevork bekçilik etti
toy yüzü, pır pır yüreğiyle. Sonunda bir tünel açacak
denli ilerledik. Haçikyan konağının bitişiğindeki metruk
evin dibinde uyuklayan gömüye ulaşmak için, bunca
eziyete katlanmadan kazıya evin bodrumundan başlaya-
bilirdik elbet, ne var ki, kimsenin önünden bile geçmeye
cesaret edemediği bu terk edilmiş eve girip çık-
malarımız o saat herkesin gözüne batır, define avcılığı
serüvenini de yüzümüze gözümüze bulaştırmış olarak
kös kös tasımızı tarağımızı topladık ister istemez. Eziyet
kaderimiz, alınıyımız diye diye, sonraki gece, ondan
sonraki gece, daha soraki gece, sıcak, boğucu, dalda
kıpırtı olmaksızın, yaprak oynamadan, kaç gece,
uykusuz, giderek yorgun, sinirli, gene de ümitli, düşe
tutkun ve asıl bu düşe tutkun, kollarımız kalkmaz,
bedenimiz dik duramaz olana dek kazıyı sürdürdük.

Hakikaten neydi gömü, tuhaf ama düşünmüyordum hiç, altın mı, gümüş mü, pırlanta taş mı, yoksa rivayet mi, neyse ne, ne olduğu önemli mi, değil. Önemli olan onu aramak, bulmaya çalışmak, buydu. Bulunca ne yapacaktım peki, bilmiyordum, belki de hiç, bu değildi ki, ona ulaşmaktı düşüm, ereğim, aslolan oydu.

**Hakikaten neydi
gözü, tuhaf ama
düşünmüyordum
hiç, altın mı,
gümüş mü,
pırlanta taş mı,
yoksa rivayet mi,
neyse ne, ne
olduğu önemli
mi, değil. Önemli
olan onu
aramak,
bulmaya
çalışmak, buydu.
Bulunca ne
yapacaktım peki,
bilmiyordum,
belki de hiç, bu
değildi ki, ona
ulaşmaktı
düşüm, ereğim,
aslolan oydu.**

JALE SANCAK

UZUN İNCE GEMLİK YOLLARI

âşık veysel ve orhan veli için

uzun ince bir yoldayım,
bir âşık yok mu,
kaleminde soluklanayım,
uzak düşlere yelken açmışım,
rüzgâr nereye sürüklerse ben ordayım.

gemlik tarafından denize indim
gözlerim kapalı,
bir çürük gemiye bindim.
vahşi kasırgaları yâren belledim.
somonların gurbetinden sana geldim.

**cengiz
dinçer**

yeniden heyecanla büyüdü, dinle!.. Eehhh yeter artık diye çıktım, gidelim hadi, bittim ben!

Sonrakı gece Ümrân gelmedi. Bir daha hiç gelmedi. Ölü kızın şarkılarına dinle-yerek bir başıma oyduym metruk evin altını. Kimi geceler ağlıyor, yakarıyordu. Kimi geceler de sanki tapınıyordu. Sözlerini anlamadığım şarkı, o ilahiyle gazel karışımı ezgi altüst ediyordu içimi. Onu dinlerken parmaklarımla toprağı deşiyor, toprakla bütünleşmek, toprağın içine karışmak, orada yeniden oluşmak istiyordum. Bir yan-dan da aşk acısını içimin en kuytusunda bile duyuyor, bu aşkı, dünyadaki bütün aşk-ları, âşıkları düşünüyor, aşkların yitip gitmesine içerliyordum. Oysa şimdiye dek ne kafa yormuş ne umursamıştım böylesi şeyleri. Şimdiyse aşksızlığıma hayıflanıyor, ağlayacak hallere düşüyordum. Ne olmuştu bana, bir anlasam!.. Anlayamadıkça bir kör dövüşünün içinde savruluyordum. Sorular fena tepeliyordu beni. Kazmaya dönüşen bedenim tükendikçe içim coşuyor, defineye varma –bir aşka varacak-mışçasına– hırslım daha çok artıyordu. Ona varacak, anlayacaktım. Aşk mıydı orada bulacağım, hayata bir yanıt?.. Keşke aşk olsa diyordum beni orada bekleyen. Yazıklanıyordum ardından, hep uzak durmuştum aşka. Gülnüş olurum, zivanadan çıkarım, hayatım bir gafa dönüşür korkusuyla kaçmıştım hep. Boyun eğmek, zaval-lılaşmak bana göre değildi. Bir kadının oyuncağı olacaksam gebereyim daha iyi. Ne acı ki yanılığım hayatımı kupkuru kılmıştı. Günbegün içimde çoğalan bu yanma, yanıp tutuşma, erime tutkusu olmaksızın yaşanan boşa geçmiş zamanlarıma acıyor-dum. Harcanmış yılların ezginliğiyle rum kızın sesinde aşkın ardına takılıyor, kendi-mi verme isteğiyle, çılgınca bir özlemle coşuyor da coşuyordum. O ki aşk bu denli güçlüydü, hiçliğe bir yanıttı, öyleyse bütün varlığımı ona teslim edebilirdim. Tutkuyla, inançla, hırsla saldırdım toprağa. O da esirgemedi kendini bu kez, uysal-laştı, dindi, aramızda sıcak bir dostluk kuruldu. Sonunda bir gece yarısını daha kışkışlayıp sabaha yakın saatlerde erdim. Som karanlığı ansızın ışıklandıran dibi bul-muştum. Haritanın imlediği noktaydı vardığım. Elime bir şey takıldı, kapkara bir halka... Üstünü sıvazladım, ağır demir bir kapak belirdi çukurun içinde. Büyücek bir şey. Asıl onu yerinden oynatmak, kaldırıp açmak meseleydi. Hayli uğraştım, bütün gücümü tüketene, kan ter içinde kalana dek. Neredeyse soluğum kesilecekti, yığılıp kalacaktım güller nakşedilmiş sırtının üstüne. Azar azar kımıldamaya başladı ilkin, sonra yuvasından oynadı, biraz asılınca da kayıverdi. Açılmıştı nihayet. Canım uçup gideckemişçesine, tir tir titreyerek eğilip baktım oyuğa. Bakar bakmaz da kendi yüzümü gördüm, kendi yüzümle karşılaştım gömü yuvasında. Şaşkınlıkla gözlerimi oğuşturup yeniden baktım, yüzümdü yansıyan, ruhumun, yüreğimin dalgalarımları apaçık dışa vuran yüzüm; özlemlerimi, sızılarımı, yakarışlarımı gizlisiz söyleyen bakışlarımdı gözlerime batan. Çünkü bir aynaydı çukurun dibinde yatan, gümüş sırlı bir suret yansıtcısı. Ses yeniden çepeçevre sardı aynayı ve varlığımı.

eski

Kentin Belleğinin Yolculuk...

- Mübahat S. KÜTÜKOĞLU
- *İzmir Tarihinden Kesitler*
- *XV ve XVI. Asırlarda İzmir*
- *Kazasının Sosyal ve İktisadi Yapısı*
- Olaf YARANGA
Çeviri: Gürhan TÜMER
XIX. yy.'ın İlk Yarısında Fransız
Gezginlerin Anlatımlarında İzmir
- Cevat SAMİ-Hüseyin HÜSNÜ Beyler
Sadeleştiren: Erkan SERÇE
İzmir 1905
- Emel KAYIN
İzmir Oteller Tarihi
- Ekrem AKURGAL
Ege / Batı Uygarlığının Doğduğu Yer
- Uluslararası Amerikan Koleji Arş. Raporu
Çeviri: Aykan CANDEMİR
İzmir 1921
- İlhan PINAR
- *Hacılar, Seyyahlar, Misyonerler ve İzmir*
[*Yabancıların Gözüyle Osmanlı*
Döneminde İzmir - 1608-1918]
- *İzmir 1873*
Karl von Scherzer
Çeviri: İlhan Pınar
- M. Şakir ÖRS
İzmir - Sesler Yüzler Sokaklar
- Mümtaz SAĞLAM
İzmirli Ressamlar Ansiklopedisi
- A. Nedim ATILLA
- *Geçmişten Günümüze İzmir Mutfağı*
- *İzmir Posta Tarihi (1841-2001)*
- *1927-1928 İzmir Fotoğraf Albümü*
- *İzmir İktisat Kongresi*
(17 Şubat-4 Mart 1923)
- Zeki ARIKAN
İzmir Basınından Seçmeler (1872-1922)
- *1923 Senesi İzmir Vilayeti İstatistigi*
Yayıma Hazırlayan: Erkan SERÇE
- Ziya SOMAR
- *Yakın Çağların Fikir ve Edebiyat*
Tarihimizde İzmir
- *Bir Şehrin ve Bir Adamın Tarihi:*
Tevfik Nevzat
- *İZMİR KENT KÜLTÜRÜ DERGİSİ*
Sayı; 1, 2, 3, 4

ORHAN KEMAL: Sevginin ve İyimserliğin Yazarı

“Orhan Kemal bize üç şey getirdi: Kinsiz, herkese açık, cömert yüreğinde insan sıcaklığı; hayat serüveninden sonra da kafasının ışığından bilinç; insana olan sonsuz güveninde umut.” Vedat Günyol

Orhan Kemal;
kentleşen,
kentleşmenin
sancılarını çeken,
kentleşmenin
getirdiği
sorunlarla
boğuşan, kentin
yükünü
vücutuyla,
canıyla taşıyan
küçük, sıradan
insanları,
aydınlık
bir bilinçle,
tadına doyulmaz
bir insani
sıcaklıkla,
duyarlıkla, insana
olan güvenle,
umutla anlatan;
Çukurova’nın,
İstanbul’un
yoksul, yoksun
insanlarını
edebiyata
taşıırken halkın
yazarı olmayı
seçen bir
yazarımızdır.

Ülkesini, insanını seven; sömürünün olmadığı, kardeşçe bir düzen özleyen; böyle bir düzenin oluşturulması için beynini, kalemini bu yolda görevli sayan bir edebiyatçının yok sayılması, neredeyse edebiyat tarihinden çıkarılmaya çalışılması, günümüzün getirdiği can alıcı sonuçlardan biridir. Günümüzde, Orhan Kemal’in kitaplarının da birçok gerçekçi yazarımızinki gibi okuyucularca aranmaması, kitapçılarca istenmemesi, yayınevlerinde basılmaması, kısacası okunmaması/okunamaması gerçekliği, Türkiye edebiyatçılarını yaralayan bir gerçekliktir. Öncelikle bunu kabul ederek Orhan Kemal’in kitaplarının niçin satılmadığı, okunmadığı sorusuna bulacağımız yanıtlar, içinde bulunduğumuz dönemin koşullarının bize nasıl bir edebiyat hazırladığının da göstergesi olacaktır. Orhan Kemal örneği, çarpıcı konumuyla öyle sanıyorum ki, hem tüm edebiyatımızı içeren hem de bizi genel bir yargıya ulaştıran bir örnektir.

Orhan Kemal, öyküleriyle, romanlarıyla, oyunları ile edebiyatımıza, insanlığımıza önemli güzellikler kattığı halde, eğitim programlarına, ders kitaplarına son yıllara kadar alınmamış ama yaşam dilimlerini anlattığı bereketli toprakların küçük insanları onu başından beri bağırarak devletin bu tavrının yarattığı yok saymayı ortadan kaldırmışlardır. Orhan Kemal; kentleşen, kentleşmenin sancılarını çeken, kentleşmenin getirdiği sorunlarla boğuşan, kentin yükünü vücutuyla, canıyla taşıyan küçük, sıradan insanları, aydınlık bir bilinçle, tadına doyulmaz bir insani sıcaklıkla, duyarlıkla, insana olan güvenle, umutla anlatan; Çukurova’nın, İstanbul’un yoksul, yoksun insanlarını edebiyata taşıırken halkın yazarı olmayı seçen bir yazarımızdır. Romanlarında, öykülerinde, oyunlarında, hep günlük yaşamlarını sürdürebilme savaşımını veren insanları anlatmıştır. Kitaplarının adına bakmak bile, onun tüm içeriğini gösterir bize:

Ekmek Kavgası’nın öykücüsüdür örneğin; Kardeş Payı’nın, İşsiz’in. Çamaşırcı’nın Kızı’nı anlatır örneğin, Sarhoşlar’ı, Arka Sokak’ları. Dünyada Harp Vardı der bir başka öykü kitabına, oradan Grev’e geçer. Küçükler ve Büyükler’i anlatır, Mahalle Kavgası’nı. 72.Koğuşu anlatır, Önce Ekmek diyenleri. Romanlarında Baba Evi’ni, Avare Yıllar’ını anlatır. Murtaza’lar, Cemile’ler, Suçlu’lar, Serseri Milyoner’ler, Eskici Dükkânı’ndakiler, Hanımın

**ÖNER
YAĞCI**

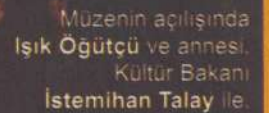
Orhan Kemal

İkbal Kahvesi de, müze kadar dolu dolu ve sıcak bir mekân. Güzün birbirine benzeyen, fast food mantığıyla hizmet veren cafeteryalarından sıkılanlar için mümkün bir alternatif. Duvarlarındaki imzalı kitap kapaklarından, **Turhan Selçuk**'un İkbal Kahvesi katürüne, masalardaki küllüklere, peçeteliğe kadar her şey Orhan Kemal isminin sıcaklığını taşıyor. Burada kullanacağınız her nesneye O.K. kısaltması konularak, yazarın anısını yaşamak ve yaşatmak yenlere tatlı bir sürpriz yapılmış. Yazarın adıyla bütünleşen İkbal Kahvesi, yazarın ve kahvenin haliği özenle yeniden canlandırılmış.

Tüm emeğini ve zamanını Orhan Kemal Kültür ve Sanat Merkezi'ne seferber eden oğlu **Işık Öğütçü**, belki de babasının ona verdiği ismin vasiyetinin sorumluluğuna, Orhan Kemal'in "ışığını" yeni nesillere ulaştırmayı amaçlamış. Öğütçü, "Orhan Kemal'i geleceğe taşımak, kitaplarının okunmasını sağlamak, onca yıl geçmesine rağmen Türkiye'de fazla biyin değişmediğini gençlere göstermek amacıyla bu müzeyi kurduk" diyor. Amaç gençlere ulaşmak, hedefler de büyüyor. Öğütçü, hayırsever kuruluşlar aracılığıyla, Orhan Kemal'in kitaplarını bir okula hediye etmeyi amaçladıklarını söylüyor. Öğütçü, "böylece babamın kitaplarındaki insan sevgisi ve yok olmayan umudu, çocuklara da aşılamamız mümkün olacak" diyor. Bu merkez, yazarın ularının ilgisine ve merakına cevap verebilecek tek mekân olma özelliğiyle, yazarın adı ve eserleri gibnsuza dek yaşamayı hakkediyor.

Romancı ve oğulları

İva Oynayanova
ile **Nelly Angelkova**
Arka Bahçe'nin bir
sahnesinde

yatkındı. Tam o aralar **Aragon**'un da ölmeden önce hristiyan olduğunu okumuştı birisi bir yerlerde. Artık sorun çözülmüştü. İşte Fikret, Sancâk-ı Şerif şiirini bunun için yazmıştı. Gönül rahatlığıyla sağda solda ahkâm keserek dolaşıyordum. Taa ki, bizden birkaç yaş daha büyük, okuyan yazan bir ağabeyle karşılaşınca kadar. Ona da bu parlak keşfimi anlatıyordum ki; “salak mısın” der gibi anlatmaya başladı. Her tümcesi tuğla gibi iniyordu beynime: “Tevfik Fikret o şiiri, Trablusgarp savaşından sonra İttihat ve Terakki'nin birinci paylaşım savaşına katılmak için din maskesine büründürerek ve o zamanın şeyhülislamından da bunun ‘cihad’ olduğu fetvasını çıkarttırır... İşte Tevfik Fikret o şiiri bu gelişmelerden sonra yazdığını, yine onların dilini ve kurgularını kullanarak yazmasının nedeninde, yaşadığı üzüntüyü daha iyi anlatabilmek içindir, çünkü Tevfik Fikret'in böyle bir şiir yazamayacağını, yazarsa da bunun ne demek olduğunu okurlarının çok iyi anlayacağını biliyordu” dedi. “Yaaa öyle mi” diyebildim sadece. Hem utanmıştım, hem de kızmıştım kendime. Böyle önünü arkasını bilmeden akıl yürütmelerin, sonuçlar çıkarmanın ne kadar kötü sonuçlara yol açtığını acı bir deneyle pek güzel öğrenmiştim.

Güldü arkadaşım. “Belki de haklısın” dedi. O yazıları yazanların da anlattığını öyküdeki gibi, birincisi yazıyı değerlendirebilecek arka planları yok, ikincisi varsa bile bu bilgilerini o metinle ilişkiye sokacak kadar “metin çözümleme” bilgisinden uzaklar, üçüncüsü ve en kötüsü “çamur at izi kalsın” diyorlar.

Bunun üzerine bir öykü daha anlatmaya başladım arkadaşşıma: O da yeni okuduğum bir kitapla ilgiliydi. Ermeni mizah yazarı **Yervant Odyan**'ın, aşağı yukarı Tevfik Fikret'in Sancâk-ı Şerif şiirini yazdığı tarihlerde yazdığı *Yoldaş Pançuni*'siydi kitap (Yervant Odyan, *Yoldaş Pançuni*, Aras Yay., Çev: **Sirvart Malhasyan**, resimleyen: **Aleksandr Saruhan**, Kasım 2000). Yervant Odyan 1900'lerin başlarında daha Ekim devrimi bile gerçekleşmemişken iki sosyalisti, Pançuni ve Sarsapuni'yi anlatıyor romanında.

İlk bölümde Yoldaş Pançuni'nin Dzavılbar adlı Ermeni köyünde yaptıklarını anlatıyor, ikinci bölümdeyse Yoldaş Sarsapuni'yle Van'da yaptıklarını... Yoldaş Pançuni bir baltaya sap olamamış, tembel, bir o kadar da asalak, **Nâzım Hikmet**'in güzelim şiirindeki “hiç kimseyi / hiçbir şeyi sevmemiş hayatı boyunca / bir köpeklerle kedileri/ ama yalnız kendininkileri...” diye tanımladığı Fransız yazar gibi, bencil ve egoist bir adamdır. Trabzon'da zengin bir tüccar olan ağabeyi bakar ona ve okuması için Avrupa'ya gönderir. Ama orda da her ay gelen parayı yemekten ve keyfetmekten başka bir şey yapmaz uzun süre. Gün gelir tehcir ile birlikte ağabeyi iflas eder. Ona bir daha para gönderemez. O da taşı tarağı toplar ve ülkeye döner. İlk işi de Dzavılbar'a varıp devrimcilik yapmaya başlamak olur. Bu bölümün bütün mektuplarını (roman, Pançuni'nin partisine yazdığı mektuplarla kuruluyor) partisinden para isteyerek bitirir. Tabii yaptığı bütün çalışmalar da “sosyalizmin” bütün değerlerinin, bütün tezlerinin bir karikatüre dönüşmesine yol açar. İkinci bölümdeki Yoldaş Sarsapuni de ondan farklı biri değildir. O kadar çok mücadele ederler ki... Ama yaptıkları her şey sosyalizmin değerlerinin, halk gözünde değersizleşmesine, kendilerinin de maskara olmasına yol açar. İlk bakışta romanı okuyanlar, bu kişiler üzerinden “komünist” değerlere saldırdığını, komünizmin ideallerinin boş ve yalan olduğunu söylemek için yazıldığını düşüneceklerdir. Ama yazarın bundan korkusu yoktur. Çünkü Pançuni ve Sarsapuni'yi öyle başarılı çizer ki, insanlık için ne kadar yüce değerler olursa olsunlar, böyle insanlarca savunulunca ve onların kendi çıkarlarını tatmin için bir araca dönüştürüldükleri zaman hiç de öyle görülmeyecekleridir vurgulanan... Daha o zamandan, sosyalizm hayata geçirilmemişken, kendine “sosyalist”lik payesi biçen bu karakterdeki insanların, nasıl bu kimlik altında ezileceklerini gösteriyor. Ve ne yazık, biz bunu daha sonra o kadar yakıcı yaşadık ve bu olgunun o kadar acı yüzüyle karşılaştık ki...

Nasıl bağlayacak acaba diye merakla dinliyordu arkadaşım. Bir yandan da sabırsızlanmaya başlamıştı. Daha fazla uzatmayacaktım ama oldukça da keyifliydi sohbet. “İşte” dedim. “Şimdi o romanı okuyup, Pançuni ve Sarsapuni'de kendilerini görecek o kadar çok sosyalist var ki. İlk yapacakları şey, Yervant Odyan'ın sosyalizme saldırdığını söylemek olacak. Tıpkı senin yazını okuyup döndüğünü söyledikleri gibi.”

Atatürkçü İlerici Devrim
Gençlerin Dergisi İle

Atatürk Özel Sayısı
Bayilerde

MÜCADELECİ ATATÜRKÇÜLÜK

ÖKÇE FIRAT "Emperyalizm-Şeriat 'İkileminde' İlerici Devrimci
Lİ ÖZSOY Atatürkçülük: Devrimci Bir Bağımsızlık Hareketi
RKİN YURDAKUL Türk Solunun Devrimci Yönünü Canlandırmak
ZGÜR BİLLUR Kuvayı Milliye Bir Sosyalist: Mehmet Ali Aybar

YEKTA GÜNGÖR ÖZDEN Atatürk Devrimciliği **VURAL SAV**
Mücadeleci Atatürkçülük **ALPASLAN IŞIKLI** Bunalım ve Atatürkçü
ATTİLÂ İLHAN Gençler Müdafai Hukuk'ta Birleşmeli **ÖNER YA**
mperyalizm Çağının Yurtsever Devrimcisi **BEDRİ BAYKAM** Kemal
Yeni Hamlesi **HALİL İBRAHİM ŞAHİN** Cumhuriyetimiz

U sayıda ayrıca:

OĞAN AVCIOĞLU Medrese Atatürkçülüğünden Gerçek Atatürkçülü
HAN SELÇUK Gardrop Atatürkçüleri **ŞEVKET SÜREYYA** Milletleşme
GUR MUMCU Cumhuriyetimizi Savunmak **AZİZ NESİN** Mustafa Ke
ürkiyesi **M.ALİ AYBAR** Ulusal Kurtuluşların Başladığı Gün

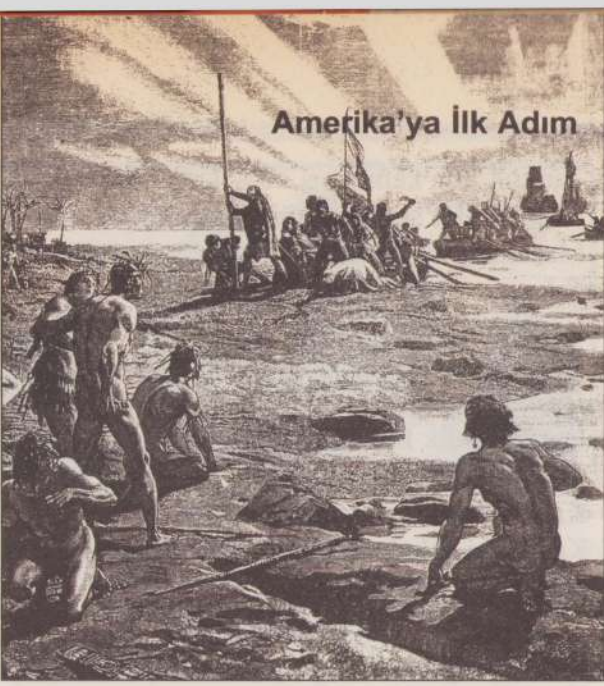
Türkiyenin ilerici gençleri ve aydınları İleri'de yazıyor

8.000 tirajıyla Türkiye'nin en çok satan
ve okunan siyaset dergisi

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

I/Faks: (212) 292 73 00

www.ileri2000.org

Amerika'ya İlk Adım

37

Tanrı Amerika'yı Amerika- lılardan Korusun!

EFLATUN
NURİ

1607: İngiliz Kont'u Northumberland'ın oğlu George Percy *Observation* adlı kitabında, Kaptan Christopher Newport'un uç gemisi, bir nisan sabahı Chesapeake Körfezine demirler. Sahile çıktıklarında yemyeşil çayırılar, yüksek, yaşlı ağaçlar, yamaçlardan inen tatlı sular, limon büyüklüğünde çilekler, çiçeklerle döşeli güzel ormanlar, çok iri ve leziz istiridyeler, küçük büyük av hayvanları, rengârenk kuşlar, iri mersin balıklarının bolluğu, yığın halinde hindi yuvaları ve sayısız yumurtalar... hepsini nasıl da bulduklarını ballandıra ballandıra anlatır. O inanılmaz güzellikteki doğa içinde, vahşi dedikleri kıızılderililerin onlara mısır ekmeği ve bakır lüleli kilden çubuklarla içilen tütün getirdiklerini yazar.

Daha sonraki yıllarda, bu bakir doğanın bekâretini bozarlar, Avrupalı aç gözlü devletler birbirleriyle yarış edencesine, "altına hücum" kabilinden, ipten kazıktan sıyrılmış, dışlanmış maceraperestleri, serserileri ve de hapishanelerdeki katilleri, canileri, kürek mahkûmları, idamlıkları, hırsızları, dolandırıcıları, sadistleri ve sapıkları yani bütün "cehennemlik"leri keşfettikleri bu cennete postalarlar. Daha sonra

İngiltere'den bir gemi dolusu kızı, kadını da arkadan "yedek parça" olarak yollarlar. Bu göç edenler sonradan gelen beleş karıları da, güzel çirkin aramaz kaparlar. Amerika adını verdikleri bu koca kıtanın topraklarını kavgaya dövüş yağmalarlar. Bu çevirdikleri büyük arazilerde ekip biçmek için kıızılderilileri zorla da olsa çalıştıramadılar. Onları topraklarından atmak için ölümü göze alırlar. Ama kıızılderililer, karşılarındaki insanların onlara karşı büyük bir soykırıma girişeceklerinden habersizdiler. Bu elleri kanlı insanlar, hızla çoğaldılar, çoluk çocuk sahibi oldular. Artık çiftliklerinde Afrika'dan getirilen esirleri, hayvan satın alırcasına esir pazarlarından alıp, zincire vurup, kırbaç altında, pamuk, mısır ve tütün tarlalarında, ölesiye çalıştırdılar. "Kunta Kinte"de izledik; o Afrika'dan gelen siyah insanlar çok acı çekerler. Genetiği ve kanı bozuk bu insanların soyundan gelenlerin küçücük çocukları, dedelerinin tabancalarını alıp kendi okullarında,

Süpermen'ler New York'un kulelerine yönelik bir saldırıyı önlemeye çalışıyorlar.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi <https://rantey.org>

bu çizgi-romandan.

sevgilimde
akdenizi gezmedim
henüz suya girmedim sezarın battığı yerde
kleopatraya gitmedim karşı kıyıya
transatlantığe binmedim
yine de kaç kere ölmedim

sevgilimde
açık denizinde sevişirken
yittikçe duru sabahlara dökülüyor
martıyı gökyüzünü karaları
taabil kadar eski yalanlardan
yüzyıllardır öldüğüm kent kokuları
yıldızlarla iniyor tenime

sevgilimde
kovulmaya geldiğim kıyılarda
sövmediğim de oldu
hayatın küçük büyük imparatorluklarına
sevgilimde
olur olmaz savaşlara katıldım hep
gönlümce ve fikrimce dağıttım karaları
ana karaları batık karaları ve bakire karaları

denizleri de ekledim mülkiyete sabah sevişmelerinde

landım. Nitekim ben bu yazıyı kaleme aldıktan hemen sonra, radyo Bulgaristan, sosyalistlerin seçim yoluyla iktidarı kazandıkları haberini vererek, beni de bu notu yazıya eklemek zorunlu bıraktı.)

Tek kutuplu, yani şimdiki medya ağzıyla yaygın bir biçimde söylendiği gibi “asimetrik” bir dünya, fenomenolojik bakımdan olası değildir. Böyle bir dünya tasarlamak; “her şeyin zıddı ile kaim olduğu”nu va’az eden diyalektik akıl prensibine aykırıdır. Böyle bir dünya hem akıl prensipleri bakımından olanaksızdır hem de pratik dünyada bunun belirgin bir paradigmasına rastlamak mümkün değildir. Yokluk (néant) olmadan varlık (existence), boşluk (espace) olmadan uzam (étendue) pozitif (+) olmadan negatîf (-) hem varlığı hem de kavranması ne mümkün? Fizik dünyayı bu tarzda ele alış ve kavrayış, yalnız doğa bilimleri söz konusu olunca değil, toplum-bilimler söz konusu olunca da benzer geçerlik değerleri ifade eder. Aslında tek kutuplu bir dünya özlemi, idealist felsefede kendine geniş yer bulabilmiş metafizik bir görüştür ve **Immanuel Kant**’ın (1724-1804) “De Mundi Sensibilis Atque Intelligibilis Forma et Principiis - *Hissedilebilir ve Anlaşılabilir Âlemin Şekli ve İlkeleri Üstüne*, 1770” adlı yapıtında derinlemesine ifadesini bulur. Karşıtlıkların varolduğu bir dünyadan söz ederken, bu karşıtlıkların maddî alemde bulunması gerektiği, yani söz konusu karşıtlıkların fenomenolojik vasıfta olmaları gerektiği gerçeğini unutmaksızın, Kant ve izdaşlarının, ustalıkla bu karşıtlıkları numenolojik alana kaydırması olduklarının altını çizelim. Kant, o ünlü ‘kategorik emperatif’ini tek boyutlu bir dünyanın betimlemesi üzerine inşâ eder ama bu bir ispat değildir, sadece bir inancın ifadesi olmaktan öteye gidemez.

Boş zamanlarını binden fazla nadir tropikal balığa bakıcılıkla geçiren Amerikan bilimkurgu yazarlarından doğu kültürlerine özellikle meraklı **William Tenn**'in: 'Of All Possible Worlds - *Olası Tüm Dünyalar Üstüne*¹ adlı antolojinde bile –bilimkurgu edebiyatının geniş spekülatif olanaklarına karşın– bu türden, yani tek kutuplu bir dünyayı tasarlamayı başarmış tek bir öykü örneği yoktur.

İkilemlerin (ama mekanik karakterli değil, diyalektik yapıdaki ‘dilemma’ların) tarihin itici gücünü oluşturduğuna inanan bir yazar sıfatıyla, bu kez diyalektik materyalist değil de diyalektik idealist bir teozoftan örnek vermek istiyorum. (Bu da diyalektik bir paradoks gibi düşünülebilir!) Şöyle diyor modern Hint felsefesinin **Krişna Murti** ile birlikte öncülüğünü yapan **Sri Aurobindo**:”Nerde büyük bir sonuç görürsen, bu sonucun aynı zamanda büyük bir başlangıç olduğundan emin ol. Nerde seni dehşete düşüren felaketlerle yüz yüze gelirsen; bil ki, bu felaketlerin içinde kesin ve büyük bir yaratış da oluyor.”²

¹ TENN, William: *Of All Possible Wolds*, Ballantine Books, Inc., New York, 1955

² AUROBINDO, Sri: *Düşünceler ve Pırıltılar*, Çev. Z. Bayar, Dharma Y., İst., 1994

Masa

Vazodaki
fulyaların
saplarını kesti,
su dolu yayvar
iki tabağa böldü
çiçekleri; birini
Erdiñç'in
tabağına,
diğerini kendi
tabağına yakın
yerleştirdi
sofrada.
Simetrik olup
olmadıklarını
ölçtü biçti
gözleriyle.
Gerçekten de
tam istediğı gibi
olmuştu.

“Çok şık oldu!...” Nihal kafasının içinde sürekli bu cümleyi yineliyor. Başka hiçbir şey düşünmüyor. Neredeyse otomatik hareketlerle hazırlıyor sofrayı. “Çok şık oldu!” Gerçekten de şık bir masa.

Şimdi mutfakta... Yuvarlak yuvarlak dilimlediği havuçların üstüne göz ve gülün ağız çiziyor ince uçlu bıçakla. Aklına geliyor, fırını otuz dereceye ayarlıyor. havuçlarla uğraşmaya bırakıp. Patates püresiyle doldurduğu domatesleri sıcak tutmak istiyor Nihal. Erdinç'in bu sürpriz yemekten haberi yok. O günün evlenme yıldönümleri olduğunun da farkında değil... Doğrusu, Nihal'in de anımsaması bir raslantıyla oldu. Erdinç'in annesi geçen hafta sonu ona gittiklerinde yeni masa örtüsünü Nihal çok beğendiği için armağan ederken “bu da benim size evliliğinizin beşinci yıldönümü için armağanım olsun” demişti. “Ama torundan hâlâ bir ses seda yok” demeden edememişti. “Sağ olun” demişti Nihal, Lerzan Hanım'ın laf sokuşturmasını duymazlıktan gelerek. Erdinç televizyondaki maçın içine gömülmüştü zaten. Hiçbir şey duymamıştı.

Bu akşam masaya o örtüyü serdi Nihal, ilk kez kocası ve kendisi için kullanmak istedi. İlk ve son, dört yıl önce kutlamışlardı evlilik yıldönümlerini. O da arkadaşlarının oldu bittiye getirmesiyle. “Bizim için her gün evliliğimizin bir gündönümü” diyerek karşı çıkmaya çalışmıştı Erdinç, ama iş arkadaşları küçük bir sahil lokantasını o gece için çoktan kapatmış, sokak çalgıcılarından oluşan bir de grup getirmişlerdi. Hepsisi de çok eğlenmişti; sonra anlata anlata bitirememişlerdi... Danslar, şarkılar, nefis balık, mezeler ve elbette rakıyla şarap. O geceyi anımsayınca, bu akşam için bir müzik seçmediği aklına geldi Nihal’in. Onu da Erdinç’e mi bıraksaydı acaba? Uzun süredir dinlemedikleri çigan müziği hoş olabilirdi. Nihayet havuçlarla işi bitmişti. Çok şirin görünüyordardı. Bezelye salatasının kenarına teker teker dizdi hepsini; dereotlarını ortada topladı. Beklediğinden daha da güzel olmuştu tabak. Sağ elinin başparmağı altında, bileğine yakın duran, koskocaman kahverengi ben, Nihal’in yemek konusunda ne kadar yetenekli olduğunu gösteriyordu zaten. Çöp öğütücüyü çalıştırdı, ellerini yıkadı. Mutfakta işi bitmişti. Biraz makyaj yapsa mıydı acaba? Erdinç makyaj yapmasından pek hoşlanmıyordu aslında. Gözlerinin altındaki çöküntüyü kapatan bir fondöten sürmekle yetindi. O bile yüzüne canlı bir hava vermeye yetmişti. Aynadaki görüntüsünden memnun kalarak ayrıldı banyodan.

Vazodaki fulyaların saplarını kesti, su dolu yayvan iki tabağa böldü çiçekleri; birini Erdinç'in tabağına, diğerini kendi tabağına yakın yerleştirdi sofrada. Simetrik olup olmadıklarını ölçtü biçti gözleriyle. Gerçekten de tam istediği gibi olmuştu. Atladığı bir şey olup olmadığını tekrar gözden geçirdi. Her şey yerli yerindeydi. Sadece içkilerin ve fırında bekleyen servis tabağının gelmesi kalmıştı sofraya, onların da yeri hazırды zaten. Ya her zamanki gibi geç gelirse Erdinç... Karnı da tok olursa... Salona girdiğinde sofrayı görmeden televizyon koltuğuna otursursa... Olabilirdi. Eli yine boynuna gitti Nihal'in... Boynunun sağ yanı

böyle çekiliyordu bir süredir. Koluna doğru karıncalanmaya benzer uyuşukluk yayılıyor, tedirginleşiyordu Nihal. Çekilme geldiği gibi gidiyordu bir süre sonra. O süre içinde eliyle boy-nunu oğuşturuyordu ister istemez. Bu aralar sıklaşmıştı sanki. Üstünde durmadı.

Çigan müziğinin olduğu albümü buldu. Yerine yerleştirdi. En zoru başlıyordu.. Erdinç'i beklemek. Pencereye gitti, otoparka baktı. Erdinç'in otomobili yoktu... Site sakinlerinin hemen hemen hepsinin otomobili yerindeydi. Ne kadar zamandır herkes evinde geçiriyordu aksamlarını, gecelerini. Evlerine sığınyordu sanki insanlar. Saklanıyor da denebilirdi aslında. Bu siteye üç yıl önce taşındıklarında fark etmişti Nihal. Kimse kimseyle tanışmak

Armağan paketine bir not yazmamıştı. Yazsa mıydı?.. Nasıl olsa notu da ambalaj kâğıdı ve kurdelaıyla birlikte atmayacak mıydı Erdinç? Son doğum gününde öyle yapmıştı. Oysa o notu kaç kez yazıp bozarak, yeniden yeniden başlayarak yazmıştı Nihal. Üstünde bile durmamıştı Erdinç. Şöyle bir okuyup bırakmıştı ambalaj kâğıdının içine. Şimdi, ne yazdığını kendi de anımsamıyor ya... Evlilikleri boyunca, her şey önemini yitirmişti yavaş yavaş. Eskiden önemseddiği hiçbir şeyi yapmadığını fark etti. Eli yine boyuna gitti. İşten geldiğinden beri şu masayı hazırlamak için koşturup durmuştu... Ne için?.. Ya aldığı armağana ne demeli?.. Bir armağan beklediği için mi almıştı? Üstünde yürüdükleri düz çizgiyi kıran küçük bir sürpriz, bir armağan... Erdinç'e düşüncesizliğini mi anlatmak istiyordu yoksa içten içe? Karısı için, evlilikleri için özel bir şey yapmadığını mı vurgulamaya çalışıyordu? Anlayacak mıydı Erdinç? Kendisi ne yapıyordu? Bir şey yapıyor muydu? Bu gece “şık bir masa” hazırladı diye... Belki de haksızlık ediyordu... Bilmiyordu.

Ama ben bunu daha ‘yerli’ bir yerden anımsıyorum! Tabii ki! Tiyatronun dağarındaki başyapıtlarından birinin: **Güngör Dilmén**’in, *Canlı Maymun Lokantası* oyunundan...

İngiliz egemenliğindeki Hongkong'ta, muhtemelen geçen yüzyılın ortalarına rastlayan bir zaman diliminde kurgulanmış oyunda, Çinli şair Wong, Amerikalı petro zengini Jonathan'ların canlı maymun beyni yemek için geldikleri lokantada, maymunu kaçırarak yerine 'özgür' iradesiyle kendi beynini sunmaz mı! Ve müşterilerinin, yine ezici biçimde çoğunluğunu Batılıların oluşturduğu özgün ve egzotik canlı maymun lokantasında, turistler için fildişi hediyelikler yontan şair Wong bir primatın yerine kendi beynini ikame ederken; özgürlük ve zorunluluk bağıntısını izleyicinin bilincine, yorumlama yeteneğine sunar. ***Kurtuluş için, özgürleşme için beynini satmak zorundadır!*** Ötekiler içinse ha Wong'un beyni, ha maymunun. Balayılarında sunulmuş egzotik bir tat, egzotik bir keyif ve hele daha önce hiç olmamış bir şeyi yapıyorlarsa, 'amenna'. Özellikle Amerikalılar bir şeyi ilk kez yaşamaya, tatmaya, gerçekleştirmeye bayılırlar. Zaten bir primatla bir Çinlinin beyni arasında, az bir derece farkı vardır, o kadar... Jonathanlar, gerçi Dr. Lecter kadar seçkin, inceltilmiş zevklere sahip, duyarlı ve entellektüel değildirler. Jamaika'yı Seylan'da bir ada sanırlar. Ama tabii ki bunun bir önemi olmasa gerektir. Birileri beyin yer, birileri de yedirir!

Kuzuların Sessizliği failinin insan eti, beyin yeme saplantısı Canlı Maymun Lokantası'nın Wong'unun beynini yedirmek zorunda kalmasıyla yapıt düzleminde olduğu kadar, yapıtların olduğu coğrafya ve ekonomi-politiğin karşılığını, mevzilenişini ve bakış açısını da yaman bir çelişkinin, konumlanışın diyalektiğinden yansıtır. Ve bunun sanatsal aracı olarak ilkinde sinema, ikincisinde tiyatro yeğlenir. Amerika, milyonlarca sinema tüketicisine; evet, sanatın tüketilebilir bir kategori olarak, anlatılanın hasılat amacına hizmet etmesini amaçlarken, Güngör Dilmen bir başka konumlanıştan, sanatın zihinde yeniden ve yeniden üretilebilir bir kategori olarak sunduklarını tiyatro aracılığıyla, 'aynı' olgunun ve dünyanın imgeler aracılığıyla yeniden yorumlanışını odağına oturtur: beyin yiyenler ve beynini şu ya da bu nedenle yedirmek zorunda kalanlar! Hannibal Lecter'lar beyin yer, filmde gösterilenlerinin değil aslında; Güngör Dilmen'in oyununda gösterildiği gibi: Wong'ların beynini...

Peki Wong'lar beyinlerini Batılı yamyamlara niçin yedirir?

Güngör Dilmen şunu da düşündürmeyi amaçlamış olabilir mi: beynini petrol zenginlerine (ya da bugünlerin daha dolaysız gerçekliği içinde anlaşılan uyuşturucu zenginlerine, bankerlere, borsacılar, bilişim teknolojisine vs. vs.'ye) ikram edecekler—hadi satacaklar—diyelim; primatlaşmak ya da maymunlaşmak zorunda mıdır? Yani, canlı maymunun yendiği masadaki delikten kafalarını geçirmek zorunda mıdır?

Bu da seçilmiş bir bilinçtir. Seçtiriliyorsa: Amerika'nın ve Avrupa'nın son derece yüzeysel ve artık içeriğinden iyice boşalmış değerlerine kapağı atarak bireysel kurtuluşu içeriyorsa evet, kesinlikle maymunlaşmak zorundasınız. İster mülteci kategorisinden dahil olun o uygarlığa, ister üniversitelerinde seçkin bilim-insanları olarak, isterseniz insan hakları vakıflarına kiralayın, satın entellektüel yetilerinizi. Değişmez. Beynini ikram eden, kafasını maymun kafasının geçtiği o delikten çıkarmak zorundadır.

Gerçi Wong neyi niçin yaptığının farkındadır. Anlamıştır. Onunki bir tutum bilinci olduğu kadar zorunluluktur: “*Bastığım yer çökünce bir gün dumanı, / vaktin geldiğini anladım. Vakit? Geç kalmışım. / Bir ejderi azat etmek kalır. Kahkahalarla ejder / yalnız kendinin dolduracağı / bir sonsuzluk üstüne yürümek ister.*”

Sonsuzluk üstüne yürüyen ejder!

Kesin olan şu: Ejder dinozor değildir. En ilkel beyin yapısını dev cüsselerinin içinde barındıran ve aslında bütünüyle kapitalist sistemin simgesi olabilecek –ve nedense, şeyin kendine yabancılaştırılmasıyla sosyalistlere ithaf edilen bu küstahlığı bönce kabul edenlerin varlığı ve gariplikleri de ayrı bir zul– o aptal hayvanata benzemez ejder. Ejder insan bilincine sahiptir. Hiç var olmamıştır ama Wong’un ataları ejderleri tanımıştır.

Sonra... yine, bir şey daha: Amerika'da o her yıl verilen PhD'lerin yüzde ellisini alan Asyalılar (ki çok ağırlıklı bir bölümü Çinli ve Hintli) Wong kadar kötü bir konumda değiller. Asıl hedefleri için ve başta Çin olmak üzere yirmi yıl içinde ABD'nin

Asimetrinin bilimsel bir kavram olarak belli durumları anlatmakta küçümsenmeyecek önemi var. İster fizik, isterse biyoloji ya da toplumsal bilimlerde, kimi olguların bakışsızlığından söz edilmesi, akılcı açıklama getirilebilir oluşunun yok sayılması anlamını taşımaz. Aslında toplumsal hayatta asimetri, “dünyaya sahiplik edenler”in görünürde ortaya çıkardıkları, ama ekseninde kendilerinin bulunmasından asla vazgeçemedikleri bir durumdur. Yaşamdaki postmodern karmaşanın sürekli bakışsızlık üretmesi de açıklanabilir bir olgudur; temelinde, kitleleri sürekli kararsız ve umarsız bırakma, sürekli edinme saplantısı içinde medyatik yönlendirmeye aç

Yine de “Türkiye nin AB karşısındaki konumu” tartışılırken, sorunu birden-
bire GS eksenine oturtmak, asimetrik durum tanımının da çok dışında, çivisi çık-
mışlığın göstergesidir olsa olsa... Ussal ölçütlerin hepten yitirilmesi! Gerçekten
de STV’nin “Düşünce Ekseni” adlı (14.11.2001) oturumunun konukları **Ali
Bulaç, Ethem Mahçupyan ve Prof. Dr. Süheyl Batum**, bir akıldışı çizgiye
nasıl da kayıverdiler! Gün aşırı oturumlara taşınmanın sağladığı otoriteryen kişi-
lik, her söylediğinde keramet olduğu duygusunu pekiştiriyor onlarda...

“Belçikalı gözünde terör, devlet-toplum ilişkisindeki gri alanın ürünüdür.” ya da “Türkiye’de, Batı’daki yurttaşlık kavramını istemeyenler açıktan değil, ama gizlice, AB’ye girmeye engel çıkarıyorlar” gibi sapla samanın karıştığı saptamalarda bulunuyor Mahçupyan. Ama bu sonraki bir konu...

“**Mustafa Kemal** denince aklıma gelen şey, muasır medeniyet yani Kopenhag kriterleridir” diyor Ali Bulaç. Daha siz, “bu da ne demek” sorusunu tamamlamadan, “Galatasaray, devletin yapamadığını yaparak, AB düzeyinde bir başarı sağladı” diye ekliyor. “Yahu böyle bir şey var da **Hıncal Uluç** niye sustu bugüne kadar?” diyemeden, “çok doğru!” diyor Batum: “Eskiden şerefli beraberlikler alırdık. Şimdi GS, Avrupa’nın tepesine oturabiliyor. AB’ye uyumu teslimiyetçilik sanıyorlar; GS teslim mi oldu? Toplum, AB kıstaslarına uyum konusunda GS kadar sorumlu ve etkin davranamıyor.”

Şimdi bu tartışmayı arabesk, postmodern ya da asimetrik tanımlardan hangisine sığdırabilirsiniz? Dadaizmin bile bir iç bütünlüğü, özilkesi vardı. Ne diyelim?

Sayıyla kendinize gelin baylar! Soğuk Savaş'ın elli yıldır sürdüğü “aydınları sindirme, yaratıcılıklarını silme, uysallaştırma” çabası nasıl da böylesine etkili olabildi? Bu kadarı **MacCarthy**'nin bile havsalasına sığmazdı.

“Peki, Brezilya futbolunun dünya çapındaki başarılarıyla toplumu arasındaki asimetriyi hangi geometrik ve global kriterlerle açıklayacaksınız?” diye baylara e-posta göndermeye niyetlendim ki, bir Fenerli olarak, GS’nin AB’yle yakaladığı uyuma haset mi etti nedir, **Oral Çalışlar**, B-2 bombardımanıyla tepeme düşürverdi (Cumhuriyet): **“Futbolumuz AB Standartlarını Yakaladı. (...)** Bu ülkenin AB’ye girmesi, AB standartlarını yakalaması istenirse mümkün.” Birader, Türkiye’de her türlü asimetrik durumda, keşmekeşte üste çıkmak, ama hep eksende kalmak becerisini AB’ye giriş doğrultusunda yıllardır gösterenlerin önünde hangi simetrik engel kaldı. Tam o sırada **Şenol Güneş**, hepsinin üstüne tüy dikti: “Aydınlarımız fenerle ararken güneş çarpmasına uğramasınlar da...”

Ben bu tartışmada havlu atıyor ve sözü **Fethi Naci**'ye bırakıyorum. Üstad, vaktiyle, “Türkiye’de ne kadar futbol varsa, o kadar roman var!” demişti de, yer yerinden oynamıştı. Bu hasometrik tartışmalara ne diyor acep?

Deniz Kavukçuoğlu'nun berberine gelince, bu asimetride o, hiç hesapta yok!
Görölmüş hesap...

TV'DEN OTURUM ŞEKERLERİ

GS'nin TC'ye Hasometrik Durumu

HASAN ALI
MIZRAP

BİR
GÜLAĞACIDIR
BABAM

bir gülağacıdır babam
dalları zeytinağacının omuzlarında...

bir gülağacıdır babam
kuşlar yuva yapar kirpiklerinde
kışlar erir nasırlı ellerinde
bahar yaşanır hep evimizde

bir gûlağacıdır babam
dikenleri kendine
güzellikler ekler
yaşamın güzelliklerine

kapıdan girince babam
dalarız sımsıcak gözlerine
yüreğinden çıkardığı sevgisini
koyar ceplerimize
kıyamayız harcamaya
bir gülağacıdır babam
çiy düşün istemeyiz yüreğine

**kâmil
aydemir**

bir gülağacıdır babam
o gülağacını besleyen toprak anam

keşhanede telefonun zır zır çaldığı andan itibaren, film bitmiş, hayal başlamıştır: Taşkafa'nın insan olmanın imkânsızlığını düşündüğü öteki filmdir bundan sonrası.

Taşkafa gençken de fazlasıyla insandır: ufaklığı öldüren çetenin başını insani duygularla öldürür. Gene insan olduğu için sever; sevdiği için kent cangılıının, cehennemin dışına bakıp durur.

Leone bu kez, popüler sinema birikiminin önüne koyduğu malzemeye soğuk bakar. *Bir Zamanlar Amerika* filminde, film noir'dan, Dillinger'lerden, Scarface'lerden, **Allan Ladd**'in kiralık silahından bir şeyler vardır, hatta iktidarsız, ödipal dramın cenderesinde sıkışmış gangsterler, türün klişesi gibidir (Max); ama kadınlar, fazlasıyla insan, fazlasıyla kimliktirler. Bu da, insani ögeyi ve arayışı Leone filmine doğrudan sokan etmendir bence. Bu boyut, filmi Leone kavrayışına özgü biçimde “tarihselleştirir”, toplumsallaştırır. Şematik yasa-yasadışı / toplum-toplumdışı çatışmasının yerini, ABD toplumu (politikası/ kapitalizmi) insan çelişkisi alır bir bakıma. (Aşk, Taşkafa'ya insanlığı anımsatan ergenlik dönemi ögesidir.)

Max ve çetesi, kullandıklarını sandıkları resmi kurumların en gerisindeki iktidarın ve politikaların aracı oldukları ölçüde, insani ilişkileri dışlarlar, çünkü bütün hayatları (biyografileri) ellerinden alınmıştır. Çetenin kısa tarihi, ABD'nin de kısa tarihidir. İçki yasağı öncesi, sonrası, sarı sendikalar, grev kırıcılıklar; sonunda sağ kalanlardan Max bir bakıma Amerika'nın gelip gelebileceği yere ulaşmıştır: çöp kamyonunda kendi infazını gerçekleştirmekten başka bir çare bulamadığı yol ağzına. Taşkafa ise, bırakalım insan olmanın, insanca ölmenin bile imkânsızlaştığı bir dünyada yalnızlığına gider. (*I am a lonsome cowboy.*)

Leone'nin "Amerika"sı, görüntülerle, dekorlarıyla, giyim kuşamıyla, plaj kıyafetleriyle, içki yasağının kalkması gibi uğraklarla, bizi tarihten çok, "biz zamanlar"a götürür. Ama gene de (masala olan tutkusundan mıdır?) coğrafyasını, tarihin/toplumun ayakları üzerine kurmaz. Tıpkı eski spaghetti-western'lerinde yaptığı gibi, kahramanlarından en azından birinin olmadığı yerde o da yoktur; sineması da. Bu da dış'ı, toplumu, ölü, soyut bir varlığa dönüştürür. Ne iktidarın, ne yasaların temsilcileri vardır onun dünyasında. Biraz rüyada olduğu gibi: Rüya görenle ilintilenemeyen, onun merkezde olmadığı hiçbir şey yoktur rüyada ya!

Wan Qedisine Haxızlıq

AYLA
ÇEMBERLİ

Oşirin hayvana genel bir tanım içinde türdeşleriyle birlikte "nankör" sıfatının yakıştırılmasına oldum olası bozulmuşumdur. Ama bu kez, elli şu kadar yaşımda, ona daha büyük ve asla bağışlanmayacak bir haksızlığın yetmiş küsur yıldır sürdürülüyor olması, daha da kötüsü, 65 milyon yurttaşla birlikte benim de bu haksızlığı ediyor olmam, bu bilinçsizlik kahrolmama yetti de arttı.

Wan qedisine haxızlıq ettiğimi, bir yanlış qurban oluşum bir yana, wan qedisini de qurban ettiğimi görüwermemle dünya başıma yıqıldı. Galaximizde sığınacaq bir qöşe mutlaqa bulurdum da, ömrüm we teqnolojinin gücü, dahası **Zühtü Bayar**'ın müqemmel bilimqurgu imgeleminin ufqu bana bir olanaq sağlar mıydı, umudum yoq ama, Wenüs'e bile sığınma haqqını qendimde göremiyorum. O, sabah aqşam yüzümüzü aydınlatan Wenüs'e, Venüs diye az mı yazıq ettiq. Şimdi hangi yüzle toprağına yüz süreyim? Ha bir de, yüzümü bir parça eqmeq uğruna paraya sürte sürte, Wenüs'e sürecek yüz mü qaldı?

Sözü uzatmanın anlamı yoq. Hawayı, eqmeği, Söxürüğü, daha nice yaşamsal olguyu İngiliz imlasıyla, Ameriqaan yazışıyla qaleme almayı we qâğıda döqmeyi düşünemediq. Biz 65 milyon böyleydiq de, birbuçuq milyarlıq Çin, bıraqalım **q**, **x**, **w**'yu, alfabesiyle qülliyen Latin harflerinin dışında qalmaqla zaten işlediği bağışlanmaz yanlışın üstesinden gelmeyi hayal bile edemeyeceqqen, internete uyum sağlamaqtan büsbütün acizqen, sen niye bunca qahroluyorsun? diyereq beni yatıştıramazsınız! Herqesin yanlış qendine... Beni Wan qedisine haxızlıq etme yanlışına qarşı qimse qendimi cezalandırmaqtan alıqoyamaz. Siwil birey olaraq, resmi öğretim programlarıyla dewletin bana daha minnacıqtan bellettiği yanlış alfabeyle Ameriqa'ya qarşı çaqtırmadan ofsayta düşürmesini sindiremexizin tez elden Awrupa İnsan Haqları Mahqemesi'ne başwurmaq üzere işinin ehli bir awuqat aradığımı, şu qış günlerinde axırıp öxürmexizin apaçıq duyuruyorum.

Haluq Shahin, uyarın we önerinle benim bu büyük uyanışımı sağladığın için, haqçası aqıllara seza bu iyiliğin için on bin yasha!

Handwritten signature

Kusur ve Güzellik

Gazetelerin birinde kadınların simetri oranları ne denli doğruysa, o denli seksi olduklarına ilişkin bir haber gözüme çarpmıştı. Simetri ile seks arasındaki bu ilintiyi, magazin sayfalarına taşıyansa, elbette cinsel bağlantıydı... ancak bu konuda kimi deneysel düşünceler de mümkün.

Biliyorsunuz, insanoğlunun sağı solu uymaz. Bu fiziki anlamında da böyle... bedenimizin sağ yarısı ile sol yarısı birbirinden farklı. Bakışsızlık (asimetri) üstüne kimisi pek eğlenceli olan deneyler yapılmakta... bunlardan en bilineni, fotoğrafların sağ ve sol yarılarını alıp simetrik olarak yerleştirmek. Bunun sonunda birbirinden farklı iki yüz elde ediliyor. Ve biri diğerinden daha güzel oluyor.

Şu yaşadığımız gösteriş devrinde, sokaktaki adam bile yüzünün hangi yanından poz vereceğini öğrenmiş durumda. Özellikle eski Hollywood starlarının film çekimlerinde, sekans düzenlemeleri bile buna göre ince ayar edilirdi. Ardından herkesin şu ya da bu biçimde görüldüğü televizyon ekranları, hayatımızı kapladı. Sonunda o star kaygıları gitgide günümüzün sıradan yurttaşına ulaştı. İnsanın içindeki gizli yüz; kendi yansımasını güzel görmek ve göstermek istiyor. Ne yapalım... kendimizi hep birbirimizin yüzünde seyretmeyi çok seviyoruz.

Bakışsız denge, bakışlımlı oranlara ulaştıkta, beğeniye doğru yöneliyor bakışım bozuldukça, kusurla yüzleşiyoruz güzelliği.

Seks ve simetri üstüne geri dönüp onu temel içgüdü yaklaşımları ile ilişkilendirip simetrik orana bağlarsak, üretime yönelik çoğalma duyguları büyük olasılıkla, en sağlıklı görüneni cinsel eş ediniyor. Sonuçta magazin olsa da, seks ve simetri arasında doğrudan ilkel bir ilişki kurulabilir. Ancak aşk ve seks üstüne bu denli yalın bir açıklama getiremeyiz sanırım.

Daha basit bir örnek olan gözlerimize gelince, gözde simetri ve asimetri oranı açıkça ayırmsanır. Gözler ne kadar simetrikse güzel görünür, asimetrik oran arttıkça kusur da artar, artık göz şaşılasmaya başlar. Güzelle kusur arasında ters oranlı bir ilişki var... Peki o pek beğenilen şehla gözler nasıl oran?

**YASEMİN
YAZICI**

Ekran ve Hayat Asimetrik Duruyor

Savaş
anlatabilmek bile
gözleri bu denli
parlatabiliyorsa,
savaş
yaratana
gözlerindeki ışık,
daha binlerce yıl,
tüm gökleri
alev alev
yakabilir diye
düşünüyorum.

Televizyon ekranını kaplayan onlarca kafadan biri sürekli o cümleyi tekrarlıyor. “Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak!” Ne demek bu? En az kuleleri yıkmak kadar cesur ve iddialı bir cümle. Bense yaşananları betimlemek için tek bir sözcük bulabiliyorum: “Şaşırtıcı”. Hepimiz çok şaşırdık. İlk kez gücün sarsılabildiğine tanık olmuştuk. Korku bir yana, sanki yıllardır beklediğimiz bir şey gerçek olmuştu. Gerçi o güne dek Hollywood senaristleri dışında kimse, böyle bir felaketi aklına getirmeye cüret etmemişti. Filmlerde yerle bir olan kuleleri, perişan haldeki Pentagon’u izlemeye alışık olan bizler, bu kez fantaziyle değil, gerçeğin ta kendisiyle karşı karşıyaydık. Üstelik Hollywood fantezilerinin papucu dama atılmıştı. Yaşananlar hakkında bilgi sahibi olmaya çalıştığımız yegâne aracımız televizyon, yine tahtına oturmuştu. Gariptir, kasırga, tıpkı filmlerdeki gibi, önce ekranlarda koptu. Hepimiz panik ve heyecanla ekran karşısında izledik görüntüleri. Demeye kalmadan failler belirlenmiş, savaş ilan edilmiş ve kaçınıcı yinedir, insanlar ölmeye başlamıştı. Televizyonlar da her şeye çoktan hazırlıklıymış edasıyla, üç beş füze görüntüsü, birkaç fotoğraf, sıkıstıkça “kuleleri gönder gitsin” ciddiyetiyle yaptıkları yayımlarla, savaşı anlatmayı **yine** layıkıyla başardılar doğrusu (!)... Yoo, ekran kafalarının hakkını yemeyelim, onlar sürekli tartışıp duruyor. Nedense, bize hep aynı şeyler söyleniyormuş gibi geliyor. Aslında sorun bizde; filmler sayesinde fantezilere çok fazla alışmış olmalıyız. Ekrandaki gerçekler neyimize yetmiyor. Bakın işte; yine parlayan gökyüzünden yıldız misali füzeler düşüyor.

Dünyanın en büyük gücü birilerine savaş açtı. Günlerdir, televizyon karşısında oturduğum yerde çayımı yudumlarken, ortada dönen karmaşık hesapları anlamak için küçük de olsa ipuçları yakalamak umuduy-la, ekrana girip çıkan kafaları pür dikkat dinlemekle geçiyor saatlerim. Ben; çay ve sigara tüketerek vücudu-ma, ekrana kilitlediğim bakışlarımla da gözlerime işkence çektirirken, tek amacım, insanların bu kez ne için öldürüldüğünü anlamak uğruna bir bilgi kırıntısı yakala-mak. Günlerim böyle geçerken, ekran gevezelerine bak-maktan yorgun düşen gözlerim bir şeyi fark edince anlı-yorum olanı biteni! Üstelik, bunu yine görüntüler dünya-sının eşsiz gücüne borçluyum (!). Füzelerin yarattığı ışığın, genç yaşta, bir “savaşı” anlatma şansını yakalamış muhabirin hırstan ve eriştiği doyumdan çakmak çakmak olan gözlerinin ışığı yanında sönük kaldığını fark ettiğimde; herkesin nasıl bir unutkanlıkla ve ısrarla

şiire ilişkin temel sorunları ele almasıdır. Bunun en büyük nedeni kolaycılığa kaçmadır elbet, ama daha vahim bir başka nedeni var ki, o da şairlerin kayıt-ıçı, ama nedense KDV'si düşük cehaleti.

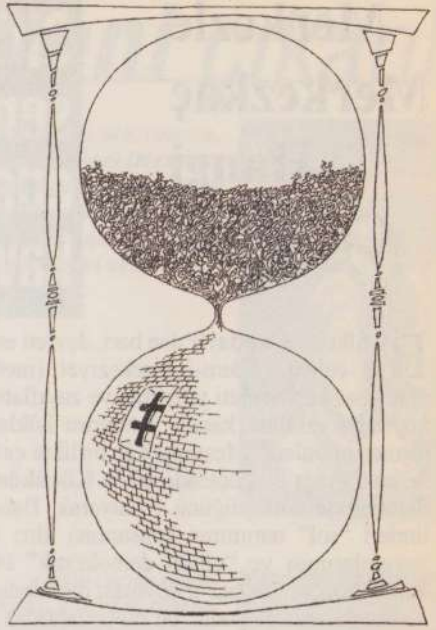
Özdemir İnce, uzun zamandır, neredeyse şiire başladığım yıllardan bu yana üzerinde düşündüğüm bir konuyu, halk şiirinin modern şiire *yataklık* edip edemeyeceğini ele alıyor yazısında; ama **Cemal Süreya**’nın “Folklor Şiire Düşman” yazısından yola çıkarak ve ne yazık ki sadece bu yazının sıırları içinde kalarak. Yazacağı başka yazılarla görüşlerini daha da açacağını umuyorum; çünkü konu gerçekten de çok önemli.

Önemli olmasının birinci nedeni, Hilmi Yavuz'un başını çektiği şiir anlayışının gelenek gelenek diye sayıkladığı şeyin her ne hikmetse sadece Divan şiiri olması, gerçek geleneksel duyarlığımızı, hissedişimizi bugünlere kadar taşıyan halk şiirimizi görmezden gelmesi. Divan şiiri kimse itiraz edemez ki, saray şiiridir, mazmunlara dayalı, şiir sanatları ağdalı bir hüner gösterisidir. Anlamın değil, söyleyiş güzelliğinin peşindedir, saray'ın dışıyla ilgilenmez, içerde ulufe vardır çünkü. Divan şiirinde söyleyişi güzelliği, halk şiirinde ise anlam güzelliği esastır.

İkinci nedeni de, anlam sorunuyla tümüyle göz ardı etmeye yeltenenleri yeniden bu konu üzerinde düşünmeye çağırmasıdır. İnce, yazısında, C. Süreya'nın bu yazıyı yazdığını, ama daha sonraları bu yazıyı neredeyse inkâr eden şiirsel arayışlara girdiğini ima ediyor ki kesinlikle haklıdır. "Folklor Şiire Düşman" yazısı bir mücadele yazısıdır ve bu tür yazılar mücadelenin önünü açmak için aşırı kutuplaştırmalara gidebilir; yapmak istediklerini daha açık ve keskin bir biçimde ortaya koyabilmek için. Ama, bana göre de, çok iyi bir şair olan Cemal Süreya kendini bu yazıyla bağlamamış, özellikle *Güz Bitiği* adlı kitabında Halk şiirinden modern ve günümüz ritmini ve duyarlılığını yansıtacak biçimde yararlanmayı başarmıştır. (Ki bence İkinci Yeni şairlerinin ilk kitapları 'angaje' kitaplardır; şiirsel girişimlerinin somut örneklerini verme çabasındadırlar; bu açıdan büyük oranda söyleyiş zemininde odaklanmışlardır. Ama zannımcı İkinci Yeni şairleri dilsel arayışlarla sınırlı kalmamak, bu arayışları duyarlık zeminine de taşımak istiyorlardı. Bu yüzden yine zannımcı bu şairlerin son kitapları kendilerini daha iyi yansıtır. Cemal Süreya'nın *Güz Bitiği*'nin yanında **Turgut Uyar**'ın *Kayıyı Delen İncir*, **Edip Cansever**'in *Bezik Oynayan Kadınlar* kitapları örneğin.) Özdemir İnce, yazısıyla, halk şiirine dikkat çekerek çok önemli bir tartışmanın tohumlarını atıyor.

İlhan Berk’e gelince, kendisi “şiirimizin uçbeyi” olarak niteleniyor, ama zamanıca Türk şiirinin ecnebi ucubesidir. Toplumcu döneminde de, daha sonraki ne olduğunu tam olarak nitelemekte zorlanacağımız dönemde de hep aynı şiiri yazmış, şiirde deneyelliği sadece dizeleri kırmak, dizelere dipnot dizeleri yazmak, anlamsızlıktan anlamsız şeyleri yazmak olarak anlamıştır. Son yirmi yıl tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de dünya anlamsızlaşmıştır elbette; ama zaten *anlam bu anlamsızlıktadır*. İ. Berk bu söyleşisinde de artık gına getiren bir biçimde aynı şeyleri yineliyor. Kayıt-içi ama, kayda değer bir şey yok. Oysa hem kayıt-içi olup hem de kayda değmez sözleri söylemenin ne âlemi var, ne de zemini.

Bu tartışma devam etmeli...

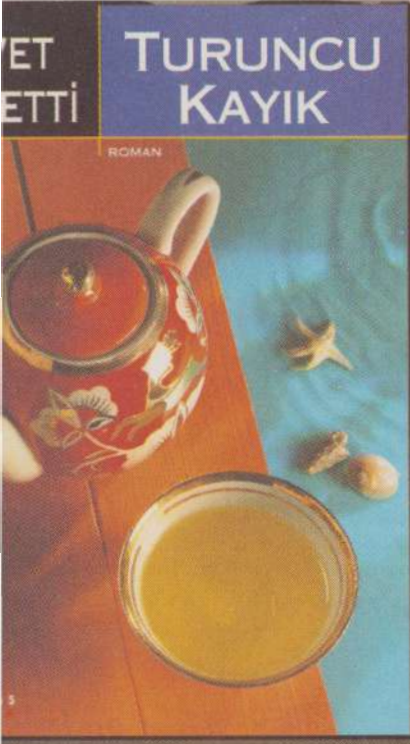

¹Özdemir İnce, "Şiir Nereye, Neye Dayandı?", *Adam Sanat*, S.: 190, İst., Kasım 2001, s. 14-20

²Uğur Aktaş, “İlhan Berk ile Söyleşi”, *E Dergisi*, Sayı 32, İstanbul, Kasım 2001, s. 10-16

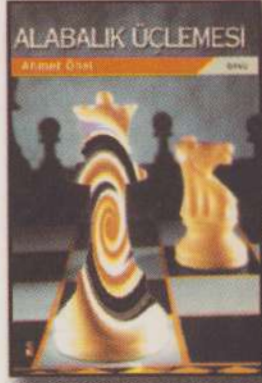
ET KANETTI DAS KÜLTÜR'DE

yeni çıkanlar

**...KİTABINA BAKIYORSUN.
ONUN DA SENİ İZLEMekte
OLDUĞUNU HİSSEDİYORSUN
BİRDEN. BİR KEZ DAHA, BİR KEZ
DAHA SENİN ONU ASIL ADIYLA
BULUŞTURMANI BEKLİYOR..."**

Öykü / 168 syf. /
3.750.000 TL

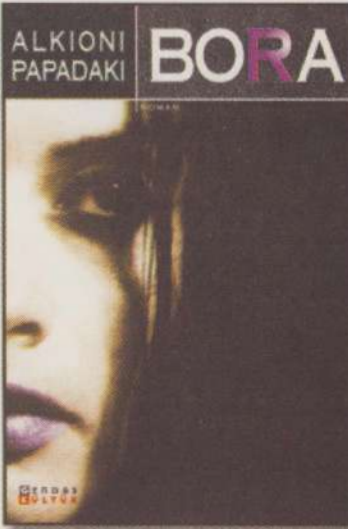

**ATEŞİN ÇOCUKLARININ
TÜRKİYE, SURİYE VE LÜBNAN
DAĞLARINDAKİ MACERALARINDAN
KIRILGAN KESİTLERİ VE
ORTADOĞULU İNSANLARIN KIZGIN
RUH HALLERİNİ İÇEREN
ANLA SINIRLANDIRILMAMIŞ
BİR ROMAN...**

ROMAN / 168 syf. /
3.750.000 TL

AN SOFİYA'NIN ANÜSTÜ DRAMI

**PARÇALANMIŞ
BİR AŞK...
PARÇALANMIŞ
KALPLER...
CEZMİ ERSÖZ'DEN
ÇARPICI BİR
AŞK HİKÂYESİ...**

MEKTUPLAR / 158 syf.
4.000.000 TL

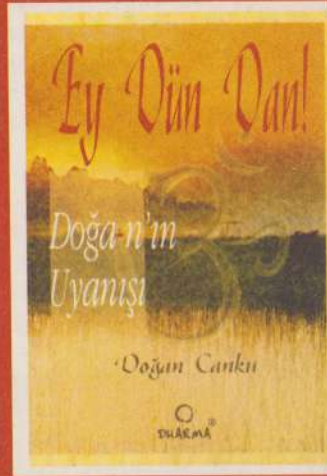
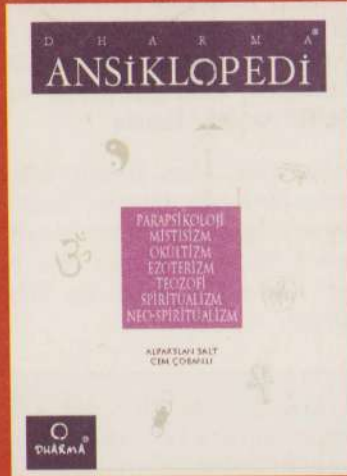
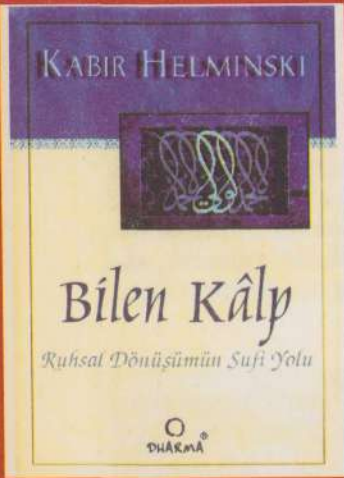
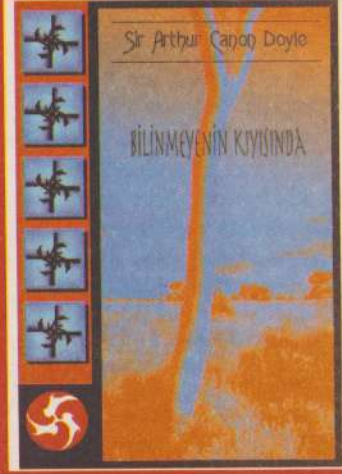
SYF. /
00 TL

**20. YÜZYILIN EN ÖNEMLİ
VE EN GÜÇLÜ KADININI
MAHVEDEN ORYANUS ÖTESİ
AŞKIN MEKTUPLARII**

FLİ VE RAHAT OKUNABİLECEK BİR KİTAP
N BORA, BÜTÜNLEŞMİŞ İÇERİĞİ, RUHU
N, DÜŞÜNCELERİ BİLEYEN, İNSANLARIN
ŞADIĞI HAYATTA TEMEL FARKLILIKLARI
CÖŞTEPEL DUYGUSAL BİR ROMAN

○ DHARMA®

Dünya Kültürlerini

Evreninize Taşı

www.dharma.com.tr

Molla Fenari Sok. 17/2 Cağaloğlu 34410 İstanbul

Tel : 0212 512 81 21 Faks: 0212 512 50 21